

Współczesne konflikty na świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Źródło: Pixabay License, <https://pixabay.com/pl/service/terms/#license>, dostępny w internecie: pixabay.com.

Tak jak od wieków znane są przykłady współpracy międzynarodowej, tak równie długą historię mają spory o zasięgu międzypaństwowym. Do konfliktu dochodzi wtedy, kiedy jego strony mają sprzeczne potrzeby i walczą o ich realizację lub gdy sprzeciwiają się działaniom i postawom drugiej strony. W tym e-materiale poznasz współcześnie toczące się konflikty na świecie.

Twoje cele

- Poznasz istotę konfliktów oraz ich podział.
- Przeanalizujesz przyczyny powstania wybranych konfliktów i ich rodzaje.
- Wskażesz państwa i obszary występowania konfliktów na świecie.

Przeczytaj

Obecnie konflikty toczą się w różnych miejscach na świecie, mają różne przyczyny i podłoże. Istotne dla postrzegania dzisiejszych konfliktów są globalizacja, szybki dostęp do informacji i wysokie tempo przekazywania informacji na świecie, dzięki czemu w Europie lub w Polsce wiemy o konfliktach toczących się w odległych krajach Afryki czy Azji. Ma to również znaczenie dla reakcji innych państw i możliwości świadczenia pomocy państwom uwikłanym w konflikt.

Konflikty można klasyfikować ze względu na wiele cech, a ich różnorodność przedstawia tabela poniżej. Warto pamiętać, że konflikty zwykle mają charakter mieszany (np. sposób działania może być inny w różnych fazach sporu).

Podział konfliktów	
Zasięg terytorialny	lokalne, regionalne, światowe/międzynarodowe, domowe (wewnętrzne)
Charakter działań	regularne, partyzanckie, domowe, interwencyjne, ograniczone
	prewencyjne, wyprzedzające, równoczesne
Sposób działania	lądowe, morskie, powietrzne
	z użyciem środków chemicznych, biologicznych, nuklearnych
	z użyciem sił konwencjonalnych, niekonwencjonalnych
Cel	obronne, antykolonialne, narodowowyzwoleńcze, polityczne, ekonomiczne, rasowe, religijne
Zachowanie stron	konflikt werbalny, akcje konfliktowe (użycie siły)

Źródło: W.M. Stankiewicz, *Konflikt jako zjawisko integrujące i dezintegrujące oblicze współczesnego świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2008.

We współczesnym świecie obserwuje się **konflikty polityczne, ekonomiczne i kulturowe**. Te pierwsze mogą dotyczyć napięć politycznych, aneksji państwa lub jego części. Drugi typ konfliktu może mieć związek z walką o surowce i uzależnieniem gospodarczym od innego państwa. Natomiast konflikty kulturowe dotyczą religii, różnic rasowych i klasowych.

Konflikty toczące się na świecie mają różną lokalizację, przyczyny oraz podłoże. Ważnym elementem obecnych konfliktów jest globalizacja i dostęp do szybkiej informacji o wydarzeniach na świecie. Dostęp do informacji ma wpływ na reakcje państw. Ważnym wydarzeniem w XXI w. był atak z 11 września 2001 roku w Stanach Zjednoczonych, po którym zarówno ten kraj, jak i inne państwa świata zintensyfikowały walkę

z terroryzmem. Wojna jest zjawiskiem społeczno-politycznym, jej zasięg zmieniał się na przestrzeni lat wraz z rozwojem technologii. Wojna współcześnie jest postrzegana jako zintegrowana walka zbrojna z narodami, państwami lub grupami społecznymi.

Skutki konfliktów zbrojnych

Konflikty zbrojne powodują:

- straty ekonomiczne – zniszczenia wojenne, załamanie gospodarcze wywołane wydatkami i zniszczeniami wojennymi, ekonomiczne uzależnianie się ubogich państw prowadzących wojny od państw bogatych, ograniczanie możliwości rozwoju,
- straty ludnościowe – w XX w. w trakcie działań wojennych zginęło ok. 90 mln osób (w tym coraz większy odsetek ludności cywilnej, nawet do 90%), wiele osób doznało okaleczeń, także po zakończeniu walk na skutek min pozostałych po działaniach wojennych,
- niszczenie kulturowego dziedzictwa narodów,
- niszczenie struktur społecznych,
- demoralizację społeczeństw – wzrost patologii społecznych, kombatancki mają problemy z przystosowaniem się do życia w społeczeństwie, pogłębiają się narodowe kompleksy, wzrasta liczba osób prywatnych posiadających broń, narasta skłonność do agresji, nacjonalizmu i szowinizmu; dzieci powszechnie zmuszane są do czynnego udziału w wojnach (obecnie dotyczy to ok. 200 tys. dzieci),
- deportacje i przesiedlenia ludności,
- niszczenie środowiska naturalnego.

Słownik

konflikt etniczny

rodzaj konfliktu społecznego, gdzie stronami są narody, mniejszości narodowe bądź grupy etniczne, które funkcjonują w społeczeństwach wielonarodowościowych i wieloetnicznych bądź na pograniczu etnicznym

konflikt polityczny

walka co najmniej dwóch podmiotów politycznych, które mają sprzeczne interesy; strony konfliktu zmierzają do osiągnięcia określonych korzyści w postaci dóbr materialnych lub zdobycia władzy, jednocześnie ograniczając możliwość działania i dążąc do zneutralizowania lub zniszczenia przeciwnika

konflikt religijny (święta wojna)

rodzaj konfliktu, który jest umotywowany pobudkami religijnymi; przyczynami konfliktów religijnych są chęć wyparcia wyznawców określonej religii z jakiegoś terytorium, podporządkowania ich, nawrócenia lub wyniszczenia

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Gdzie na świecie toczą lub toczyły się konflikty religijne i etniczne? Omów przyczyny tych konfliktów.

Polecenie 2

Gdzie na świecie toczą się obecnie konflikty? Jaki jest to rodzaj konfliktów?

Współczesne polityczne konflikty na świecie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.

Współczesne etniczne i religijne konflikty na świecie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

Konflikt religijno-etniczny w XXI w. ma lub miał miejsce w:

☐ Iraku i Meksyku.

☐ Nigerii i Syrii.

☐ Somalii i na Ukrainie.

☐ Sudanie i Liberii.

Ćwiczenie 2

Zaznacz nazwę kraju, w którym stroną współczesnego konfliktu etniczno-politycznego stała się ludność albańska.

☐ Rosja.

☐ Grecja.

☐ Turcja.

☐ Serbia.

Ćwiczenie 3

Do opisu konfliktu dopisz państwo (obszar), którego dotyczy.

Konflikt dotyczy kraju wewnątrznie bardzo podzielonego, w którym rządzą klany i rody. Grupy te walczą ze sobą o władzę.

Etiopia – Erytrea

Początkiem konfliktu było wyodrębnienie się na północy niepodległego państwa.

Kaszmir

Religijny konflikt pomiędzy dwoma krajami o teren należący do jednego z państw.

Somalia

Ćwiczenie 4

Od zakończenia II wojny światowej najwięcej konfliktów zbrojnych na świecie wybuchło w Afryce. Do najbardziej zaognionych konfliktów doszło w ostatnich latach XX wieku w Rwandzie, Somalii, Sudanie i Republice Konga.

Na przykładzie wymienionych krajów podaj dwie przyczyny występowania konfliktów zbrojnych w Afryce.

Do podanych niżej opisów wojen i aktów dopasuj odpowiednie nazwy spośród podanych poniżej.

wojny międzynarodowe, wojny regularne, wojny obronne

Epizodyczne zjawiska konfliktowe polegające na starciach zbrojnych między rządami a zorganizowanymi siłami reprezentantów określonych opcji politycznych. Konflikt powinien generować nie mniej niż 10 ofiar śmiertelnych działań w skali roku.	Masowe mordy popełniane na nieuzbrojonych członkach opozycyjnych wspólnot lokalnych.	Epizodyczne zjawiska konfliktowe polegające na starciach zbrojnych między rządami a wspólnotami narodowymi, etnicznymi, religijnymi, w których strona przeciwna władzom pragnie osiągnąć istotną zmianę swojego statusu. Uznano, iż odpowiednim kryterium kwalifikującym powinno tu być dysponowanie przez każdą stronę przynajmniej 1000 uzbrojonych ludzi i nie mniej niż 100 ofiar śmiertelnych działań w skali roku. Istotne, że klasyfikowane są ofiary bezpośrednich walk, ale również zamachów, represji i czystek.

Źródło: R. Łoś, J. Regina-Zacharski, *Współczesne konflikty zbrojne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2019.

Ćwiczenie 6

Co jest przyczyną konfliktów toczących się w Afryce? Wskaż dwie prawidłowe odpowiedzi.

- ☐ Chęć dominacji w Afryce państw spoza tego kontynentu.
- ☐ Historycznie wyznaczone granice, które nie pokrywają się z granicami etnicznymi.
- ☐ Walka o dostęp do surowców.
- ☐ Walka o dostęp do morza.

Poniższe zdjęcie przedstawia jeden z najbardziej tragicznych w skutkach ataków terrorystycznych w historii. Odpowiedz na pytania dotyczące tego wydarzenia:

- Kiedy miał miejsce ten atak?
- Jak nazywały się zaatakowane obiekty widoczne na zdjęciu?
- Gdzie się znajdowały?
- Podaj cztery skutki ataku dla państwa, w którym miał on miejsce.

Źródło: R.J. Fisch, CC BY-SA 2.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en>, dostępne w internecie: commons.wikimedia.org

Na podstawie poniższego tekstu podaj cztery skutki wojny w Sudanie.

“ W 1983 r. rozpoczęła się wojna domowa, której celem jest ujednolicenie religii. Ma być tylko islam. Obecni wielcy politycy Sudanu, także chrześcijanie widzą, że powodów wojny domowej jest więcej, a wśród nich podział bogactw naturalnych kraju (m.in. ropy naftowej) oraz walka o władzę. Wojna przyniosła katastrofalne skutki całemu krajowi. Bombardowanie przez armię rządową południa Sudanu zabiło ogromną liczbę Sudańczyków, którzy w popłochu uciekali. Jedni schronili się w Ugandzie i Kenii, a ci, którzy uciekli na północ, pragnęli dotrzeć do jakiegoś miasta. Większość umierała w drodze z głodu i pragnienia. Pozostali przy życiu zasypywali zmarłych piaskiem Sahary i kontynuowali podróż. Docierali do Chartumu wyczerpani fizycznie i zdani na łaskę obcych. Nie znają tam nikogo ani żadnego języka, prócz dialektu swego szczepu. Ludzie z tego samego szczepu, języka, tradycji i kultury osiadają w tej samej okolicy. Tak jest bezpieczniej, ale nie rozwiązuje to ich problemów. Nie mają jedzenia, wody ani odzieży. Większość dociera do miasta dosłownie naga. Nie mogą więc przebywać w mieście. Zresztą nie ma tam dla nich miejsca, a na obrzeżach stolicy brak nawet drzewa, pod którym można by się skryć przed palącym słońcem. Zbierają kartony i worki po cukrze, z których budują szałas, by schronić się choć przed skwarem. [...] Przebywający na północy chłopcy po egzaminach maturalnych zmuszani są do ćwiczeń wojskowych, a potem do walki na południu. Dostają do ręki broń, by strzelać do swoich braci. Jest to warunek otrzymania świadectwa maturalnego. [...] Dziś rodziny nie mają domu. Opieka nad dzieckiem spada na samotną, niepracującą kobietę. Jej największą troską jest znalezienie pożywienia dla kilku czy kilkunastu dzieci, którymi się opiekuje. Najczęściej włączają się one bez opieki. Wychowuje je ulica.

Źródło: *Pomagamy ofiarom wojny*, „My a Trzeci Świat”, pismo gdańskiego ośrodka Ruchu Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata MAITRI, nr 1 (55), styczeń-luty 2002.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat lekcji: Współczesne konflikty na świecie

Grupa docelowa: III poziom edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

5. wskazuje na mapie miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i podaje przykłady aktów terrorystycznych w wybranych regionach świata w XXI w.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- rozumie istotę konfliktów oraz ich podział,
- rozumie przyczyny powstania wybranych konfliktów i ich rodzaje,
- wskazuje państwa i obszary występowania konfliktów na świecie.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Forma zajęć: praca indywidualna i praca w grupach

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt, atlas geograficzny, mapa polityczna świata

Materiały pomocnicze

R. Łoś, J. Reginia-Zacharski, *Współczesne konflikty zbrojne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

W.M. Stankiewicz, *Konflikt jako zjawisko integrujące i dezintegrujące oblicze współczesnego świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2008.

PRZEBIEG LEKCJI

Nauczyciel wcześniej losowo przydziela uczniom kraj lub dwa (w zależności od wielkości klasy), w których miały lub mają miejsce konflikty. Uczniowie proszeni są o przygotowanie informacji na temat państw – ich położenia, państw sąsiadujących oraz w pewnym zakresie historii państw. Przed lekcją uczniowie muszą posiadać bazową wiedzę na temat państw, które omawiane będą na lekcji.

Faza wprowadzająca

- Przedstawienie celów lekcji.
- Wprowadzenie w tematykę zajęć poprzez omówienie/przypomnienie, czym jest konflikt, jakie są jego rodzaje oraz jaka jest różnica między konfliktem a wojną.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel zapoznaje uczniów z materiałem wprowadzającym w e-materiale.
- Uczniowie indywidualnie zapoznają się z blokiem tekstowym.
- Uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają grafiki interaktywne i zapoznają się z opisem najistotniejszych konfliktów w nich opisanych. W małych grupach (kilka osób, w zależności od wielkości klasy) uczniowie omawiają materiał i wykonują polecenia do grafiki.
- Uczniowie na forum klasy przedstawiają opracowane polecenia i uzupełniają własne notatki.

Faza podsumowująca

- Przypomnienie celów lekcji.
- Podsumowanie najważniejszych pojęć zaprezentowanych na lekcji, szczególnie tych, które uczniom sprawiły najwięcej problemów podczas lekcji.
- Ocena pracy uczniów na lekcji, uwzględniając ich możliwości i zaangażowanie.
- Nauczyciel omawia pracę domową (sposób jej wykonania i oczekiwany efekt końcowy).

Praca domowa

- W ramach pracy domowej długookresowej uczniowie w małych grupach (wielkość grup ustala nauczyciel w zależności od wielkości klasy) przygotowują mapy, które

prezentują udział państw „trzecich” w danym konflikcie – państw wspierających strony konfliktu itd.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna zawarta w e-materiale może być wykorzystana podczas innych lekcji poświęconych zagadnieniom z działu „Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata”. Może również posłużyć do dyskusji na temat skutków konfliktów dla środowiska naturalnego. Będzie również użyteczna przy omówieniu wpływu kolonializmu i dekolonizacji na obecną sytuację polityczną na świecie (zwłaszcza w Afryce i na terenach byłego imperium brytyjskiego).